

**Előfizetési árak:**  
**A kiadókivételben átvéve:**  
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.  
 Negyedévre . . . 4 „ — „  
**Helyben házhoz szállítva:**  
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.  
 Negyedévre . . . 5 „ — „  
**Vidékre postán szállítva:**  
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.  
 Negyedévre . . . 6 „ — „

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, szept. 12.

## Tessék parancsolni!

A Neue Freie Presse, Ausztria Pester Lloydja, legutóbbi esti számában szeméreteti az osztrák kormányoknak azt a legfőbb hibájukat, hogy semmit sem törődtek a többségekkel. Nem az volt a főgondjuk, hogy bármilyen áron biztos többséget szerezzenek maguknak, hanem szabadon engedték a választók nézetét nyilvánulni, bárha azután nem is tudtak a képviselőkkel boldogulni. Ha tehát az osztrák kormány nyugodtan akar tovább is uralmon maradni, akkor először is megbízható többséget teremtsen magának, a mely az esetleges obstrukciót ki tudja bójtólni a birodalmi gyűlésben.

És milyen lenne ez a megbízható többség? Természetesen csak a N. Fr. Pr. zászlajának hívei, az osztrák liberálisok. Rövid kivonatban tehát a N. Fr. Pr. cikke felhívás keringőre Körberhez a liberálisok részéről:

— Tessék parancsolni!

Ezzel mintegy párhuzamosan nálunk is érdekes akció indult meg szabadelvű részről. Széll Kálmán szeretne az osztrák liberálisokéhoz hasonló felszólítást hallani az egész országból, de mivel úgy látja, erre egyelőre hiába vár, sorban kiküldi az ő apostolait, hogy hirdessék a liberálisok ígért beszámolóiban, megnyitó beszédekben s azután az azok nyomán felhangzó éljenekből ő is kiolvashassa a biztató, kellemes szavakat:

— Tessék parancsolni!  
 Érdekes a helyzet képe minden tekintetben.

Az osztrák sógor azt hiszi, nálunk az egész nemzetben csak úgy dül a liberálisizmus, nálunk mindenki Széll Kálmánra esküszik s az ő parancsait örömmel teljesíti a szent szabadelvűség nevében. Ez a példánykép lebeg a N. Fr. Pr. előtt, ezt szeretné Ausztriába átültetni tőlünk, pedig hát biz ez az álmodott idilli állapot nálunk sincs meg.

Széll Kálmán pedig azt látja, hogy Ausztriában nagyon hangsúlyozzák az egységes párt szükségét. Kezdi sejteni, hogy nálunk nemcsak a szabadelvű párt képviselőinek nagy részét fenyegeti bukással a választás, de a legelső komolyabb kérdés megbontással fenyegeti magát a párt egységét is. Ezzel szemben szeretne valamit tenni a megerősítésre; igen ám, de ott az a sokszor hangoztatott tiszta választás elve, azt véletlenül nagyon megjegyezte magának a nemzet s egyáltalán nincs kedve önkéntesen feláldozni életét és meggyőzését Széllnek:

— Tessék parancsolni!

Pedig erre volna nagy szükség.

A szabadelvű többséget lehetetlen másképp összevarni, mint egy kis hivatalos és nem hivatalos korteskedéssel. A többség meg lesz, tehát a hivatalos apparátus és a pénz is mozogni fog. A pénz megmozgatását gyönyörűen fogja leplezni a törvénybe fuvardij czimen iktatott közönséges lélekvásárlás, a hivatalos apparátus működésbe hozatalára pedig valami

olyan N. Fr. Pr.-féle felszólítás kellene, a melyet aztán oda lehetne adni indoklásul, ha valaki a választások után panaszkodni merne hivatalos erőszakról:

— Hiszen magatok akartátok!

Mint ahogy pedig a magyar választók éppenséggel nem jelentkeztek valami nagy számmal ebben a szellemben, most egymás után megjelen egy-egy lidérczfény az országban, egy lutheránus megnyitó beszéd, egy merkantilista beszámoló, egy-egy főispáni vezércikk-kinyilatkoztatás, egy közlegény-generális, egy hosszú nemzeti eszmény-hirdető. Mind a szabadelvű párt elveiről fognak zengeni vagy zengettek, az egyik lágy, fuvolaszerű hangon, a másik öreges basszussal, a harmadik lutheránus egyensúly-billegetéssel. És Széll Kálmán várja ott fent, csak várja az orkányszerűleg felzúduló felhívást:

— Tessék parancsolni!

Várja, várja, mindhiába.

Ha nem csalódunk, akkor Széll Kálmán valószínűleg mindvégig hiába vár a biztató felzúdulásra. És ha nem csalódunk, ennek oka a kiküldött apostolokban rejlik. Ezeknek az uraknak ugyanis egyáltalán nem Széll, hanem inkább saját maguk felé hajlik a kezük s nem annyira Széll Kálmán ígért terjesztik, mint inkább saját külön elveiket. Nem a szabadelvű párt egységének apostolai, hanem ellenkezőleg, a párttöredékek különféle ségeit mutatják be tarka-barka változatokban, a párttöredékeket tüzelik harcra egymás ellen s maguk a liberális választók sem a szabadelvű párt győzel-

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### A hadgyakorlatok vendége.

(Vig história.)

Irta: Lovag Schlicht Károly.

(Vége.)

Nádpataky, midőn a hadgyakorlatokra indulva leányától elvált, abban egyezett az utóbbival, hogy a vele hivatalosan és nem hivatalosan történő eseményekről levelezőlapon, és ne pedig lehetőleg nem képes levelezőlapon, értesíti. Nagy volt tehát Klára kisasszony csodálkozása, midőn egy nap megállapodás ellenére testes levelet kapott apuskájától.

Szivszorongva bontotta fel a borítékot: Jaj Istenem, ugy remegek, hogy valami szerencsétlenség történt! — Azután elkezdte félve olvasni apja kézírását, melynek szövege a következő volt:

»Kedves Klárikám. Megengedj, de mielőtt mondandóimra sort kerítenék, előbb egy kacskaringós káromkodással kezdem. Hogy a piros nyelvű ördög hordana el minden manőver vendéget, az enyémet leghamarább, a poklok

mélységes fenekére! Ezt a jó kívánságot ugyan epistolám végére akartam halasztani, de úgy érzem, hogy megkönnyebbülök, ha mindjárt ki mondok azt a mi a szívemet nyomja. No de tudd meg, hogy kicsoda örvendetes esemény csalta ki belőlem azt a fájdalmas és dühös kifakadást; addig is azonban megismételem az előbbi jókívánságot, hogy a legfeketébb ördög ne sajnálja elhordani a föld színéről mind egy szálíg a manőver vendégeket! Tegnapelőtt volt az első napja a hadosztálygyakorlatoknak. Azt hiszem, érted a kifejezést: a parancsnokló tábornok jelenlétében és szeme láttára vívta csatáját egyik hadosztály a másik ellen. Mint-hogy a nap ép oly hosszúnak, mint kevésbé élvezetesnek ígérkezett, azért már hajnali 4 órákor talpraálltunk és elhagytuk éjjeli szállásunkat. (Egyáltalán nem értem miért is fektetik ágyba a katonát, ha sohasem engedik, hogy magát kialudja!) Az egész nagyszerű hadosztály gyalogság, tűzérség, lovasság, szekeres csapat, hidászok s tb. szóval egy teljes hadosztály felvonulóban volt a nagy találka színhelyére, ahol már várt bennünket a hadosztályparancsnok az ő szárnységével és törzskari tisztjeivel, hogy az előnyomulási parancsot előtűnk felolvassa. Maga ő Excellenciája, a parancs-

nokló tábornok is jelen volt, minthogy meg akart győződni a felől, vajjon ez a parancs csakugyan olyan szinig bölcs dolgozat-e, a milyennek azt a divizionárius a maga részéről tartotta és hirdette.

A mi vezérünknek — s ez egy ilyen magasállású katonánál szinte magától értetődő valami, hál' Istennek olyan éles szemei vannak, akár-csak egy sasnak, így tehát fűrészszó tekintete egy perc alatt felfedezte a csapatban a manőver vendég-et, a kinek alakja az őt környező gyalogos tisztek közül meglehetősen kirivott!

— Boltai hadnagy ur, — szólt legott ő Excellenciája a tett felfedezés után — ezen-nel lovasítva lesz s ma reggel Ön veszi át Nádpataky kapitány százada felett a parancsnokságot. Később alkalmat veszek majd magamnak arra is, hogy a hadnagy ur elé egy önálló feladatot szabjak, egyelőre azonban a század a saját rendelkezésem alatt marad! Boltai hátán hideg borzongás futott végig s ijedtében összeresztett; én hamarjában nem tudtam jobbat tenni, mint hogy ájtatos fohászt bocsájtottam az Egek urához, melyben oltalmat és irgalmat kértem tőle fenyegetett századom számára. Nemsokára elővezettek a legények

Iskolai idényre.  
 Fiu- és leány-gyermekek teljes felruházására  
 legolcsóbb bevásárlási hely

Fábry Testvérek  
 kalap-, czipő- és divat-áruháza

Fiu és gyermek kész ruha raktár gyári árban.

Nagyvárad,  
 Fő-utca és Zöldfa-utca.  
 Telefon szám 76.

méről álmodoznak, hanem arról, hogy a szabadelvű pártban melyik töredék fog uralomra jutni.

A ki figyelemmel kísérte a szabadelvű párt tegnapi gyűlésének lefolyását, az itt is észrevehette ezt az áramlatot. Észrevehette, hogy a párt egyik kiváló vezéralakja arról is akart tanácskozni, hogy a politika »elcsuszásával« szemben nem volna-e helyes a szabadelvű párt összes »árnyalatait« összehívni s velük állapítani meg a párt újabb szervezetét.

Ahán! Tehát »elcsusztak« odaát az urak? Tehát félnek, hogy ennek a vége »lecsuszás« lesz?

A liberális meg hasonlott önmagában, a hazug jelszavak üres alapja megrepesztett, összeomlik utána az épület is csakhamar. Nagyváradon még áll, aránylag elég erősen, no de itt is van aránylag legtöbb támogatója. De azért az a tegnapi felszólalás eszébe juttathatja Tisza Kálmánnak, hogy sem neki, sem Széllnek nem kiáltja most már őszintén minden liberális:

— Tessék parancsolni!

K. A.

### Az elkezelt apostoli királyság.

Az osztrák császár felosztatta az osztrák Reichsrathot. Semmi közünk hozzá, hanem ahhoz már igenis van közünk, hogy az osztrák országgyűlést felosztató kéziratban ismét ütnék egyet Magyarország közjogán, egyszerűen letagadva azt, hogy I. Ferencz József Magyarország alkotmányos királya volna. Ezen a kéziratban a Felső czime így van szövegezve:

»Wir Franz Joseph der Erste, von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich, König von Ungarn und Böhmen, von Dalmatien, Croatien stb.« Holott Ő Felsőczime 1868. november 14-én kelt jogérvényes elhatározása szerint ez a czime így hangzik: »Ausztriai császár, Csehország királya és Magyarország apostoli királya stb.«

Hogy ez a címzés egy állami okiraton határozottan a magyar közjogba ütközik, az

egy huszárlovát; Boltai egy pillanat alatt a nyeregben termett. No, nem hiába lovas tiszt volt a kópé, de tud is lovagolni; azt az egyet meg kell adni! A lomha állatot egy pár fogással úgy ránczba szedte, hogy olyan katonásan állt, mintha nem is az előbbi paripa volna. Az idomtalan, tehén formájú állat deli gazdája alatt csodálatos büszke táltossá változott, mely a sarkantyú csiklandozására még ágaskodott és rugott is.

Az előnyomulás megkezdődött, én erősen feltettem magamban, hogy mindig a századom közelében tartózkodom, hogy ha valami baj éri embereimet, rögtön kéznél legyek, a hadosztályparancsnok azonban beosztott engemet is a saját törzskarába és maga mellé rendelt. Én engedelmessétem a parancsnak; magasabb polcon álló tisztnek ugyanis jellemvonása már, hogy annál lelkesebb, annál átszellemültebb arcot vágnak, minél kellemetlenebb szerepeket kapnak; tehát én is iparkodtam minél értelmebb és barátságosabb kifejezést ölteni a külső lárvámra, nehogy savanyu arczommal szemet szurják s magamat eláruljam.

Az ütközet eleinte olyan lefolyást vett, mint rendszeren. Ment minden a maga útján, a legelő haladó járőrcsapatnak szerencséje volt, rátalált az ellenségre, az elővéd feladatához képest keményen állotta és nyújtotta a megkezdett harcot, mialatt a sereg zöme rejtett utakon tört előre és támadásba ment át, a tüzérség pokoli ágyúzást folytatott, a lovasság lekaszabolt és legázolt mindent, a mi az attack útjába került, a hidászok olyan hidat remekel-

nyilvánvaló. Hogy pedig erre vonatkozólag Széll Kálmán magyar miniszterelnök ki fogja oktatni az osztrák miniszterelnököt, azt reméljük.

### 22,000 hold fölparcellázása.

A birtokviszonyok és a békésmegyei szegény nép jóvoltára az a nagyérdékű és hónapokkal előbb megrekedt terv, hogy a *Wodjáner* Albert báró féle gyoma-endrődi huszonkétezer holdas birtok fölparcelláztassék, félhivatalos forrás szerint úgy látszik, mégis megvalósul. *Lukács* György dr. főispán, mint Gyomáról jelentik, oly sikerrel vitte a tárgyalásokat, hogy az ár tekintetében a tárgyalások befejeztettek. *Darányi* földművelésügyi miniszter a legnagyobb figyelemmel kíséri az akciózt, így most már kilátás van rá, hogy a birtok 10—20 holdas parcellákban jut a földnélküli kis egzisztenciák tulajdonába s így a gyomai fölparcellázás a telepítési ügyekkel együtt meg lesz oldva.

Ez a parcellázás nagy áldozat az örökösöktől, mert így a sok Holt-Körözs és kopárszik, a mi a tömeg eladásnál átalány árba ment volna, teljesen ingyen vész el. Különösen *Endrőd* község részére lesz nagy fontosságú ez a parcellázás, melyet roppant fojtott ez a nagy birtok, s a tiszta magyar, sok gyerekkel megáldott családok kénytelenek voltak szana szét vándorolni földet keresve. Ha jó indulatu és hazafias gondolkozású emberek fogják vezetni ezt a parcellázást, úgy Békésmegye tiszta magyar fajú lakossága óriásilag fog előhaladni jó módban és számban.

### Tisza Kálmán beszámolója.

— A szabadelvűpárt értekezlete. —

Az általános képviselő választások a legrendesebb körülmények között is egy jó fél év múlva körülbelül megtörténnek. Erre lehet visszavezetni, hogy gr. *Tisza* István csehül kiűtött beszéde után alig három hónapra az öreg ágyu, *Tisza* Kálmán Nagyvárad város képviselője is szükségesnek látja, hogy beszédet tartson választóihoz.

Eleinte azzal vigasztaltam magamat, hogy kised csapatom valami külön megbízást kapott a hadvezetőségtől, de azután mégis nyugtalan lettem, mert századom azt a feladatot mégsem kaphatta, hogy eltűnjék a föld színéről. Magát a parancsnokló tábornokot, a ki bennünket tisztelt meg azzal, hogy a mi hadosztályunknál tartózkodjék, szintén elfogta a nyugtalanság és sűrűn nézegette zsebóráját. Most tudtam csak meg, hogy hogy szólt a Boltai parancsa. Neki az a feladat jutott osztályrészül, hogy megkísérelje, miszerint az ellenség jobb szárnyán váratlanul felbukkanva, azt meglepje s ha azt a csata helyzete megengedi, szuronytámadással visszanyomja.

Nagysokára a várva várt perczben végre csakugyan feltűntek embereim élükön Boltaival a láthatáron. Az urfi, mint később hallottam, alaposan eltévesztette az utat — de mégis idejében érkezett meg századommal a csataterre. Az ellenséges jobbszárny a nem várt oldalmozdulatra csunyan megzavarodott s ingadozni kezdett; csak épen a szuronytámadás hiány-

Ugy látszik, nemcsak a Tisza-familia, de a szabadelvűpárt egy része, a kik továbbra is a Tisza-klikk, zászlója alatt maradtak, szintén szükségét látják, hogy beszéljen *Tisza* Kálmán.

Biharmegyében mindég elég gyengén állott a szabadelvűpárt a magyar kerületekben s az utolsó választásoknál meg éppen gyengült az előbbi állapothoz képest.

Nagyváradon azonban, az ellenzék hibája, nemtörődömsége s igazán tekintélyes képviselő jelölt hiánya folytán, óriási többsége volt *Tisza* Kálmánnak.

Csak hogy az utóbbi választás óta nagyon sok dolog történt, a mi nem tetszett nem csak a Tiszáknak, hanem a szabadelvűpárt egy részének sem. Viszont igen nagy azoknak a száma, a kik ma már egy cseppet sem lelkesednek sem a Tiszákért, sem a szabadelvűpártért és eszméikért.

Ezek az utóbbiak bizonyára nem fogják tovább tolni a »generalis« szekerét.

Látszik, hogy a tegnapi értekezlet egyik szónoka jól tudja ezt s azért akarja a nagyváradai szabadelvűpártot újra szervezni.

Rá is fér. A tegnapi értekezleten lehetett látni, hogy bizony kevesen vannak, a kik még lelkesednek Tiszáért s a helyett, hogy elmentek volna az értekezletre, a Fő-utcán sétáltak.

\*

Az értekezlet lefolyásáról különben a következő tudósítást adjuk:

*Tisza* Kálmán, Nagyvárad város országgyűlési képviselője a jövő heti megyegyűlés alkalmát felhasználja, hogy választói előtt beszámoljon.

Ebből az alkalomból a nagyváradai szabadelvűpárt igazgató választmánya tegnap délután a Széchenyi külön termében értekezletet tartott. Megjelentek az értekezleten:

Hlatky Endre elnök, dr. Hoványi Géza alelnök, Papp Miklós, dr. Márkus László, Hegyesi Márton, dr. Grósz Albert, Konrád Márk, Mezey Mihály, Pallay Lajos, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, dr. Gyémánt Jenő, Gábel Jakab, dr. Munk Béla, dr. Friedländer Samu, dr. Adorján Ármán, Mandel Adolf, Feldmann Mór, dr. Moskovits József, Feldmann Izidor, Mihelfi Adolf, dr. Kuriänder Ede, Szüts Dezső, dr. Várady Zsigmond, Szählender Károly.

zott még, hogy végleg hátat fordítson s a többi sorokat is magával rántsa.

A fásasztó menet daczára teljes rendben és katonás merev tartással — és tambour bottal nyomult az én századom lépésről-lépésre előre, egész az ellenség közelébe.

— Az Isten szerelméért! — szerettem volna e perczben Boltainak oda kiáltani — vezényelje már, hogy: »Előre! Hajrá!« Ha tehettem, a nélkül, hogy észrevegyenek, a kezeimmel is integettem szórakozott helyettesen felé s karjaim úgy jártak a háttérben, mint a szélmalom vitorlái. A néma beszédnek pedig ez volt az értelme: Boltai támadjon! Az Isten áldja meg, támadjon azonnal! Mert különben halomra lövik az egész kis csapatot, mint a tököket... E kínos perczben végtelen gyönyörrel látom, hogy az én vitéz kis századom csakugyan szuronyrohamra készül, a trombita harsog, dob pereg!

— Há! Istennek! — fohászokdom fel megkönnyebbülten — tehát mégis csak megértett! Bravó Boltai! — de a másik perczben majd leszédülök a ló hátáról attól, a mi a szemem elé tárul.

— Eskadron galopp! Attak! Hajrá... előre! vezényeli tüzelteli torokkal Boltai a döntő rohamot és sarkantyuját lova oldalába vágva kardját villogtatva széleseben vágta neki az ellenségnek.

Csak mikor közvetlen az ellenség torka előtt állt, veszt észre a szerencsétlen, hogy emberei messze elmaradtak tőle, mert gyalogokat s nem lovasokat vezényel, hogy egy

**A beszámoló.**

**Hlatky** Endre elnök előterjesztette, hogy **Tisza** Kálmán, Nagyvárad város országgyűlési képviselője levelet intézett hozzá, a mely szerint beszámoló beszédet akar tartani választói előtt. Azt írja **Tisza** Kálmán, szeptember 20-án délelőtt 11 órakor óhajtaná megtartani a beszámolót a Sasban. Fogadtatást nem kíván, mert előttevaló nap megyegyűlés lesz s valószínűleg reggel érkezik kocsin Nagyváradra. Tehát a fogadtatás esik. A részletek megállapítására egy szűkebb bizottságot kellene kiküldeni. Legcélszerűbb volna **Hlatky** Endre elnök szerint, ha a beszámolót a Kerek. Csarnok dísztermében tartanák meg s utána délelben a Sas nagytermében diszebed lenne. Ez jó alkalom volna, mert a megyegyűlés tagjai is bizonyára részt vesznek egy a beszámolón, mint a banketten. — Plakátokon felhívják az összes választó polgárokat a beszámolón való megjelenésre s úgy a bankett rendezését, mint a költségek megszerzését a kiadások, nevezetesen az érkező képviselők ellátására, valamint a tisztek beosztását egy szűkebb bizottság állapítja meg.

**Hegyesi** Márton azt véli, hogy igen előnyös volna, ha a beszámoló határidejét megváltoztatnák, akként, hogy szept. 20 helyett 19-én tartaná meg **Tisza** Kálmán beszédét. Akkor a megyegyűlésen jelenlevők mind meghallgatnák, míg csütörtökre már hazautaznak s csak kevesen hallgatják meg Tiszát a megyeiek közül. A megyegyűlést 11 órakor fel lehetne függeszteni, hisz ugyanis másnap folytatják.

**Hlatky** Endre a megye vezető egyéneitől értesült, hogy a közgyűlés megszakitása bajos, mert szabályrendeletbe ütközik. Ha valaki ellene szólana, nem lehetne bezárni. — Különböző szóval is tárgyalták ezt **Tisza** Kálmánnal, aki szintén jelen akar lenni a megyegyűlésen. Nagyon bajos dolog lenne most, a Tiszával történt megállapodás után változtatni a dátumon. Az idő pedig kevés ahhoz, hogy ezután értesítsék a képviselőt a változásról.

Az értekezlet tagjai ezután egyhangulag megmaradtak a mellett, hogy 20-án legyen a beszámoló. A többi teendőket egy szűkebb bizottságra ruházták, a melynek elnökéül **Mezey** Mihályt választották meg.

**A párt szervezése.**

Mielőtt az értekezlet eloszlott volna, felszólt dr. **Várad** Zsigmond. Kérdést intézett **Hlatky** Endre elnökhöz, hogy tekintettel a politikai helyzetre s az újabb viszonyokra, nem

látná-e helyesnek, hogy a párt minden árnyalatát értekezletre hívja össze a párt új szervezése, vagy régi keretben fenntartása végett. Különböző megbizik az elnökből s teljesen reá bizza ennek elbírálását.

**Hlatky** Endre az új szervezést most nem látja szükségesnek, mert a választások úgy sincsenek messze s az előtt mindenestre új szervezik a pártot. A polgárság gondolkozását nem szervezéssel kell megnyergelni, hanem a gondolkozásban kell lenni a szabadelvűségnek. A szavazásnál kell össze tartani. Hisz, hogy az igaz szabadelvűség meg van bármely árnyalatban.

Ezzel véget ért az értekezlet.

**A gázgyár válasza.**

A napokban közöltük **Komlóssy** József városi gazdasági tanácsnok nagyérdéki memorandumát, a melyben kimutatja, hogy milyen drága a gázvilágítás Nagyváradon s mennyi haszonnal járna a városra a közvilágításnak házi kezelésbe vétele.

Ezen memorandumra a nagyvárad gázgyár a következőkben válaszol:

**Nagyvárad világítása.**

**Komlóssy** József gazdasági tanácsnok urnak a helybeli lapok által ezen cím alatt f. évi szeptember hó 4-én közölt memorandumára általam másnap közzétett nyilatkozatomban kilátásba helyeztem, hogy arra a szükséges adatok beszerzése után bővebben fogok reflektálni; de mert az összes magyarországi légszeszgyárak adatai ily rövid idő alatt beszerezhetők nem voltak és mert másrésztől idő-előtti, tehát czéltalan lenne a gazdasági tanácsnok ur javaslatával szemben állást foglalni, mielőtt még a nagyvárad légszeszgyár nyilatkozatra vagy ajánlattételre hivatalosan felszólíttatnék, de azért is, mert állásfoglalásunk a lapokban csak meddő bírlapi polemikára vezetne, a mit mindenképpen kerülni óhajtunk, azért a kérdéses memorandum bírálásától eltekinteni csak a szám adatok legnagyobb részének téves voltát, az id. gen városok légszeszárának a nagyváradokkal való összehasonlításánál valószínűleg tévedésből követett helytelen csoportosítását helyreigazítani és a szerződés

némely intézkedésének félremagyarázására kívánunk csak ezuttal kiterjeszkedni.

Tagadhatatlan, hogy **Komlóssy** József tanácsnok urnak memorandumja igen érdekes és ha az annak alapjául szolgáló szám adatok helyesek lennének, ha ezek csoportosítása a tényeknek megfelelő volna s ha a szerződés magyarázata az elfogulatlan és igazságos jogász lelkiismeretét megnyugtathatná: akkor Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága egyszerűen elfogadhatná a memorandum indítványait egész terjedelmökben.

A dolog azonban nem úgy áll s ezért szükségesnek tartom a nyilvánosság előtt kimutatni a tévedéseket, nehogy a törvényhatósági bizottság tévedésekre alapítsa — esetleg nagy horderejű — határozatát.

A memorandum azon állításból indul ki, hogy a nagyvárad gáz ára a felsorolt városokénál drágább, mivel egy utcai gázlámp Nagyváradon óránként 2 1/4 krba, azaz 4 1/2 fillérbe kerülne s ez alapállásból igyekezik kimutatni azt, a mit bizonyítani akart, t. i. hogy a nagyvárad légszesz a legdrágább.

Csak hogy a kiindulási alap nem felel meg a tényeknek, mert egy utcai gázlámp ára Nagyváradon óránként 1 40/100 krajczár, azaz 2 92/100 fillér és nem 2 1/4 krajczár s így természetes, hogy a hamis állításból levont minden következtetés is csak hamis lehet.

Állítja továbbá a memorandum, hogy Nagyváradon minden utcai gázlámp a városnak évenként 62 korona 89 fillér, illetve kikekítve, 63 koronába kerül, s ezért egy-egy utcai lámp évenként átlag csak 1886 órán át ég; pedig ha 63 koronát 2 92/100 fillérral elosztunk, nem 1886, hanem 2154 évi égési órát nyerünk.

Azt mondja a memorandum, ezen téves állításával kapcsolatban, hogy még Nagyvárad évi 1886 égési óráért 63 koronát, addig Szeged a csatolt szerződés szerint évi 2500 égési óráért csak 65 koronát fizet. Azonban az összehasonlítás nem történik egyenlő alapon, mert Szeged ezen évi 65 koronát csak az újabb szerződés óta fizeti, míg a nagyvárad évi költséget az első időszakbeli ár, sőt ennél is magasabb ár szerint számítja, már pedig ha egyenlő alapon számítunk, vagyis a második időszakban érvényre emelkedő árat vesszük Nagyváradon is, mint Szegeden, akkor az eredmény Nagyvárad javára dől el, mert itt a második időszakban egy utcai gázlámpért a város óránként csak 0 84/100 krajczárt, vagyis 1 68/100 fillért s így a második időszakban Nagyvárad évi 2500 égési óráért csak 42 koronát fog fizetni, míg Szeged a memoran-

szádnak s nem svadronnak a parancsnoka. — Az ellenség hideg gúnykaczajjal fogadja a hevéből elragadt tisztet, a ki még csak most ébred igazán tudatára annak, hogy milyen nagy ostobaságot cselekedett.

No hanem azt a kritikát, a miben most Boltait a hadgyakorlatok kicsinye-nagyja részeseitette, azt hallanod kellett volna. Különböző jobb is, hogy nem hallottad, egyáltalán adj hálát Istennek, hogy nőnek, gyenge virágszálnak s nem ily magunkféle, megkérgesedett katonáknak teremttettél.

Boltai azzal mentegette magát, hogy az útközvet hevében elfelejtkezett a csapatja jellegéről s tévedését az is előmozdította, hogy mióta a hadiskolából kikerült, először ült ezen a napon lóháton. Az alatt álló emberek mentségei azonban, bármily jók és alaposak legyenek is, nem szokták a feljebbvalók füleit megvesztegetni. Ezt Boltainak is csakhamar bő alkalma volt önmagán tapasztalni. A taborban jártában-keltében ujjal mutattak rá, nem győzött kitérni a ki-

váncsiak utjából, a kik lépten-nyomon követék, bámulták, a szemébe nevettek s nem ritkán egy-egy csipős megjegyzést is tettek a hőstettére. Ördög vigye a szeleburdíját! Még magamat is bajba kevert! A hol csak megjelenek, mindenütt azzal fogadnak a bajtársaim:

— Szabad kérdeznünk, hogy szolgál a »svadron«-jának egészsége? Hova lettek a lovak?

És mint svadron-parancsnokot az egész hadosztályban csak azon a gunyéven ismernek, hogy »lovaskapitány ur«.

Az évelődés híre ő Exzellenziájára fülébe is eljutott, mert ma reggel már ő is »lovaskapitány ur« megszólítással fogadott s mondhatom, hogy soha életemben nem nevettem savanyubban a feljebbvalói »viccz« felett, mint ezuttal, a mikor magamat kellett kinevetnem. Lányom, hidd el nekem, hogy meghaltam! Vége a karriernek, vége! . . .

Épen ezen gondolatjelig haladtam levelemben, a midőn Boltai hozzám bekapogtatott az-

zal, hogy fontos beszélni valója van velem. Apám gyilkosát sem fogadtam volna hidegebben, mint őt. Azzal kezdte mondkáját, hogy az ő feladata a hadgyakorlatok befegyztével rögtön véget ér. Hát Istennek! gondoltam magamban. Ő pedig folytatta:

— Bátor vagyok Önhöz, igen tisztelt kapitány ur, most azt a kérdést intézni, nem volna-e kifogása az ellen, ha eddigi szabadságomat még egy héttel megtoldanám s arra használnám fel, hogy az Ön kedves leánya kezét megnyerhessem?

Mintha mennykőcsapás ért volna! Majd lefordultam a székről s kijelentés hallattára. Hadnagy ur! — szóltam levegő után kapkodva — azért, hogy Ön az egész világ előtt nevétségessé tett, legyen Önnek irgalmas az ég, de én meg nem bocsájthatok soha! Hogy azonban ráadásul az országos szégyennek még egyetlen drága leányomat is el akarja tőlem rabolni, ezt még a magasságban lakozó Mindenható sem bocsáthatja meg Önnek soha! Midőn pedig még

Mézédes



Természetes

magyar hegyi borok!

fehér siller és vörös; kitűnő minőség.

literje 30, 32, 40, 44 és 50 kr.

100 liter 22 forint.

Mertz Nándor hegyaljai szőlő

csemege és borkereskedőnél,

Nagyvárad,

Nagy-Körözs utca, Mertz-ház.

Telefon 134. szám.

kilója 30 kr.

Rohonczy-féle czukordinnye

kilója 10 kr.

Első és legrégebb biharmegyei

gyümölcs kiviteli üzlet.

dum szerint ugyanennyi égési óráért 65 koronát fizet a második időszakban.

Ez annyit jelent-e hogy a nagyváradai gázár drágább a szegedinél?

*Ellenkezőleg: a szegedi ár több mint 50%-al drágább.*

Hasonló téves alapon történik a memorandumban az összehasonlítás a többi város gázáraival is, mert mindenütt a második időszakbeli árak állítanak szembe a nagyváradai első időszakbeli árakkal: de ha — egyedül helyesen — Nagyváradon is az első időszakbeli árt vesszük, akkor a következő összehasonlító táblázatot nyerjük:

Arad	egy utcai gázlángért óránként	1 <sup>1</sup> / <sub>10</sub>
Baja	"	1 <sup>8</sup> / <sub>10</sub>
Kolozsvár	"	1 <sup>4</sup> / <sub>10</sub>
S.-Bélabánya	"	1 <sup>38</sup> / <sub>100</sub>
Székesfehérvár	"	1 <sup>7</sup> / <sub>10</sub>
Szombathely	"	1 <sup>2</sup> / <sub>10</sub>
Ujvidék	"	1 <sup>7</sup> / <sub>10</sub>
és Nagyvárad	"	csak 0 <sup>84</sup> / <sub>100</sub>

krajczárt fog fizetni; tehát helyes összehasonlítási alap szerint a nagyváradai gázár a közvilágítás tekintetében a legolcsóbb és nem a legdrágább.

Elismeri ugyan a memorandum, hogy a második időszakban a nagyváradai közvilágítási gázár »elég kedvező«, — de hozzáfűzi, hogy a magánosok semmi árleengedésben részesülni nem fognak.

Hát megtagadta-e már a nagyváradai gázgyár a magánosoktól az árleengedést? hiszen a tekintetes tanács eddigelé még csak szóba sem állott a helybeli gázgyárral, tehát alkalma sem volt az árleengedést megtagadni.

S hogy a t. tanács velünk szóba nem állott, nem mi rajtunk mult, a mit igazolnak következő tények: 1880. május 29-én 3389. szám alatt, 1888. február 25-én 2739. szám alatt még a volt igazgató, Tebay János, 1895. január 24-én 780. szám alatt alulírt terjedelmes memorandumokban készeknek nyilatkoztunk a szerződés méltányos módosítására; a t. tanács beadványainkat mindannyiszor, így: 1880. június 24-én, 1888. március 14-én és 1895. január 30-án kiadta a tanács egy-egy magasabb állású tagjának, hogy velünk értekezvén, a megállapodásról javaslatot terjesszenek be; velünk azonban mai napig egyik kiküldött sem tárgyalt a szerződés módosítása ügyében, sőt úgy látszik, hogy a mi beadványaink a kiküldött uraktól még csak számon sem kérétek.

*Ki tehát az oka annak, hogy már rég idő óta nincsen Nagyváradnak előnyösebb szerződése? Mi már 1880-ban, tehát 20 évvel ezelőtt készeknek nyilatkoztunk reá!*

hangsúlyozni kezdte, hogy te sem vagy iránta egészen közönyös és hosszú szónoklatot csapott arról, hogy nekem, mint atyának nem szabad a lányom boldogságát megakadályozni, mérgemben egy hivatalos parancsossal tömtem be a száját, mely rögtön szobám elhagyására kényszerítette őt; más szóval a legudvariasabb módon kilöktem őt a szobámból. Hogy az ördög vinné el a lócsiszárját! . . .

Még irni sem akartam neked erről a haszontalan jelenetről, mert egész hihetetlennek tartom, hogy ehhez az emberhez vonzalmat érezzél; (hisz alig ismertétek még egymást!) azután még gondolni sem akarok arra, hogy te engem magamra hagyj s úgy maradjak a világban, mint az ujjam szála, ha tehát mégis említést teszek a dolgról, ez csak azért van, mert te vagy ezen ügyben a legilletékesebb tényszerző s mert vevő nélkül nem lehet vásárt csinálni. Várom részletes válaszodat.

Csókol:

*szertető apád.*

Klárának arca csupa láng lett, midőn a levél utolsó részeit olvasta, de alig hogy a végső sorokat átfutotta, asztalhoz ült és lázas sietséggel egy táviratot fogalmazott atyjához. Rövid pár óra alatt megjött a táviratra a felelet. Sirva-nevetve olvasta fel a tulboldog lány az atyjától érkezett pár szót, mely rövid volt de mégis sokat mondott s eképen hangzott:

•Eh, nem bánom! Vigyen el az ördög mind a kettőtöket!

A mit a fentebbiek szerint kiküldött urak önkényesen tettek, — azt most Komlóssy József tanácsnok ur memorandumában ismét megtenni ajánl, t. i. hogy velünk szóba se álljanak.

Es indokolja ezen javaslatát azzal, hogy a szerződés megszüntetése esetében a mi csöveink meg nem háboríthatók és a magánvilágításhoz való jogunk meg nem szüntethető ugyan, de nézete szerint mi mégis kénytelenek leszünk vagy az üzemet beszüntetni, vagy a város feltételei előtt kapitulálni, mert — ugymond mi jogaink gyakorlásában majd a hatóság korlátozása alatt fogunk állani, munkálataink hatósági engedélyezés tárgyát fogják képezni és hogy a közterületeket csőfelfektetésekre ellen-szolgáltatás nélkül nem fogjuk használni.

Nem vagyunk képesek a város ezen velünk szemben gyakorlandó, a mi jogaink egyszerű. önkényes konfiskálásával egyenlő jogát a szerződésben feltalálni s mi ezen megfélemlítés számba menő ijesztéstől nem ijedünk meg, még pedig két okból nem. Először: mert Nagyvárad város közönségéről, mint erkölcsi testületről ily jogtalan eljárást fel sem tételezünk, másodsor: mert Magyarország jogállam, melynek független bíróságai még a kormány ellenében is megvédik a jogot.

*Tehát nem féljük magánvilágítási jogunkat, mely sem nem korlátozható, sem semminemű feltételhez nem köthető.*

A memorandumból azonban kimaradt felsorolása még egy jogunknak, mely a jelenlegi szerződés felmondása esetében feléled, t. i. a légszuszgyárhoz, a telekhez és minden hozzá tartozó gépeihez, eszközeihez, felszerelvényeihez és összes csővezetéséhez való örökös tulajdonjogunk.

Helyén lett volna a memorandumban ezen jogunkat is, illetve a város ezekre vonatkozó tulajdonjogának elvesztését is felemlíteni, mert e jog nem csekély kapitálist képvisel már most is.

A memorandum többi részére fenntartjuk magunknak a reflektálást máskorra; itt csak tudomásul vesszük Komlóssy József tanácsnok urnak azon beismerését, hogy a kezei közt lévő adatok szerint a színház világítása évenként 4—5000 forintba kerül; tehát nem 2800 forintba, miként az ezelőtt velünk szemben állított.

Bátrak vagyunk ezen cikkelyünket azon nézetünk kifejezésével berekeszteni, hogy a város által követendő leghelyesebb eljárás az lenne, ha a szerződés felmondása előtt sürgősen elkészítené a város a jövővilágítási tervét s ezt, valamint ohajait a szerződés módosítása tárgyában velünk ajánlattétel céljából közölné s ez alapon velünk barátságos módon a szerződés meghosszabbítása érdekében az alkudozásokat megindítaná.

*Mi hisszük, hogy ez uton az egyezség még a felmondási határidő beállta előtt mindkét félre előnyösen létre jöhet.*

Nagyvárad, 1900. szeptember 12-én.

Rees L. E.,

légszuszgyári igazgató.

## UJDONSAGOK.

### TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Szept. 13. Városi közgyűlés.

Szept. 15—16. Lóverseny Nagyváradon.

Szept. 16. Az első nagyváradai ált. munkás betegsegélyező egyesület rendkívüli közgyűlése d. u. 8 órakor a Zöldfában.

Szept. 16. Kath. Legény-egyesület táncvigalma a Zöldfa szálloda nagytermében.

Szept. 19. A gazdasági egyesület választmányának ülése. d. u. 8 órakor a megyeháznál.

Szept. 19. Megyei gyűlés.

Szept. 23. Az iparos ifja k szüreti mulatsága a Sasban,

\* **Uj apát.** A király **Magenheim** József pécsbelvárosi plebánosnak a Szent Imréről nevezett tordai címzetes apátságot adományozta.

\* **Történelmi évforduló.** A nagyváradai Orsolya-zárda, a mai napon fennállása 129-ik esztendejét ünnepli meg. 1771. szeptember 13-án készült el a zárdai ablakokkal bíró épület. **Szenczy** nagyváradai kanonok 1726-ban szenteltetvén fel, fogadalmat tett, hogy minden felesleges pénzét, egy zárda alapjára teszi félre; gyakran szükségét szenvedve, hűen rakta perselybe eleinte csekély, későbbben számosabb garasait. Mikor 20.000 forintja volt együtt, azzal a nagyváradai Orsolya-zárda alapját megvetette. A Kassáról ideküldött 4 méter és két soros, a még készen nem levő zárdába be nem mehetvén, a Szent László-téren levő ugynevezett régi reáliskolában, még akkor a nagyváradai róm. kath. püspök palotájában nyertek lakást. 1771. szeptember 13-án azonban ünnepi körmenet kísérte a hat apácát, a ma is fennálló s a tanítás ügyét magas színvonalon tartó intézet falai közé. A mai nap közönséges évforduló ugyan, de bizonyára kedvesen eső annak felemlítése ama számtalan tanítvány előtt, kik itt nyerték elemi, polgári, tanítónői képesítésüket; kik mint az intézet bennlakó növendékei itt élték át tanulói évüket. A magas kort elért egykori tanítványok, az intézet iránt meleg tisztelettel viseltető egyének szívesen kívántak tegnap s kívánnak ma az Orsolya apácák intézetének századokra terjedő s az évek folyamán szívósan fejlődő előmenetelt, hírnevet, dicsőséget.

\* **A főjegyző választása.** Ma lesz a város nagy napja, amikor megnyilatkozik a törvényhatóság többségének akaratára, hogy kit akar a főjegyzői székbe ültetni. A városatyák között nagy hullámoztatott a választás s erősen igyekeznek kapacitálni egymást, jelöltjük érdekében. A városi tanács éppen úgy, mint a szabad- elvűpárt és a 48-asok nyílt kérdésnek hagyták a választást. Azt hisszük azonban, **Komlóssy** József pártja győzni fog. Az a hosszú éveken keresztül kipróbált odaadó buzgalom, szorgalmas munka, kiváló pontosság és szilárd jellem talál megválasztása által elismerésre. A városi hivatal különben is olyan, ahol nagyon csekély az emelkedésre a tér s ha adott alkalom esetén a törvényhatóság a mellőzés terére lép, bizony az egy cseppet sem emeli a tisztviselő ambícióját, munkakedvét. Azt vetik egyes városatyák **Komlóssy** József megválasztása ellen, hogy kitűnően betölti helyét mint gazdasági tanácsos s ezért kár lenne elvonni attól a munkakörtől, ahol a városnak annyi hasznot, anyagi előnyt szerez. Ez legfeljebb kortesfogásnak jó, mert esetleges megválasztása esetén mint a város második tisztviselőjének elég alkalma s bizonyára ambíciója is lesz, hogy még szélesebb körben mozdítsa elő a város érdekeit. A körülmények különben azt mutatják, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjainak többsége fog **Komlóssy** József köré csoportosulni s győzelemre viszi. Ezt kívánja Nagyvárad város igazi közérdeke.

\* A nagyváradai 48-as és függetlenségi párt-hoz tartozó városatyák tegnap értekezletet tartottak, a melyen a nagy többség **Komlóssy** József mellett nyilatkozott, azonban a szavazást nyílt kérdésnek hagyták.

\* **Névmagyarosítás.** Kiskoru Rózinger Arthur és Rózinger Gyula nagykeréki-i illetőségű ugyanottani lakosok vezetéknévüknek »Rákos«-ra kért átváltoztatása, megengedtetett.

\* **A kalocsai érsek aranymiséje.** *Császka* György kalocsai érsek f. évi szeptember 21-én üli meg 50 éves áldozári jubileumát és tartja meg nagy ünnepséggel aranymiséjét. Erre vonatkozólag a káptalan és a papság nagyszabású előkészületeket tesz. *Majorossy* János tinnini felszentelt püspök, kalocsai érseki helynök lelkes hangu körlevelet intézett a kalocsa főegyházmegye papságához és híveihez. Ebben ékes szavakban méltatja *Császka* György érsek papi és hazafiúi érdemeit, a melyeket az agg főpásztor 50 éves papi pályáján, mint főgimnáziumi tanár, hercegprimási titkár és irodajegyző, majd kanonok, tizenhat évig mint szepesi püspök és immár tíz éve, mint kalocsai érsek szerzett. Elrendeli az érseki vikárius, hogy a főegyházmegye összes templomaiban hálaadó istentiszteletet tartsanak, arra hívják meg a hatóságokat. A kalocsai aranymisén Pestvármegye, Bács-Bodrogvármegye, Baja, Szabadka, Zombor, Ujvidék sz. kir. városok, valamint a kalocsai érseki tartományhoz tartozó *nagyvárad*i, csanádi, erdélyi egyházmegyék, a szepesi püspökség és az eztergomi káptalan küldöttség által lesz képviselve. Eddig körülbelül 300 vendég érkezését jelentették be.

\* **Elvi jelentőségű miniszteri és közigazgatási bírósági határozatok.** A *belügyminiszter* a következő elvi jelentőségű határozatokat hozta: *Uj cselédkönyv* (másodlat) kiállításának nem képezi előfeltételét az elvesztett cselédkönyvnek köröztetése, avagy megsemmisítése. — Az államkincstár az *Orsz. Hitelszövetkezetről* elhelyezett *gyámpénztári* pénzekért szavatosságot nem vállal.

A kir. közigazgatási bíróság elvi jelentőségű határozata: Ha a törvényhatósági *legtöbb adót fizetők* névjegyzékének összeállításánál valaki sem az adóhivatalok kimutatói ellen felszólamlást, sem e kimutatásokon alapított névjegyzék ellen felelősséget nem adott be: ugy az illetők az adóhivatal által tévesen kimutatott állami adónak a névjegyzék megváltoztatása szempontjából való helyesbítését akkor sem igényelheti, ha az állandó bíráló választmány által más oldalról beadott felelősséget következtében elrendelt kiigazítás folytán adója legkisebb mértékén alól maradna, ennél fogva az illető a névjegyzékből kimaradna is. — 1. A törvényhatósági bizottság tagsági képesség ellen a választástól számított 15 nap eltelté után is bármikor emelhető felszólamlás és ha az ekként felszólamlás tárgyává tett kizárási ok fenforgása megállapíttatik, az illető tagsági képességének elvesztése a megállapítással egyidejűleg következik be. — 2. Ha a vármegye székhelye törvényhatósági város: az esetben a *székhelyen való lakás és adózás* a megye bizottsági tagsági képesség szempontjából a vármegye területén való lakásnak és adózásnak nem tekinthető.

\* **Krisztus szobra egy hegycsucson.** Ivreában vasárnap állították meg a torinói, vercelli, tossanoi, ivreai, susai, pineroloi, aostai, albai, carfarnai és tiberladi püspökök, valamint rengeteg nép jelenlétében azt a hatalmas *Megváltó-szobrot*, melyet a 2374 méter magas *Mombaronc* hegycsucson fognak felállítani.

\* **A tolvaj cseléd.** *Márkis* Eszter belényesi cselédnek, mint látszik nem igen volt inyére a nagy munkával keresett kenyér, mely bizony sokszor keserű is volt. Elhatározta, hogy könnyebbet fog keresni s így öt volt urnőjét lopta meg. *Groza* Juliánna lakására betört, a szekrényeket felfeszítette, átkutatta és az ott talált 110 korona készpénzt és 90 koronáról kiállított takarékpénztári könyvet ellopt. Azonkívül még négy helyre tört be, a honnan több konyharuhát és eszközt, azonkívül több értékes dolgot elemelt. A gonosz cseléd bűnös manipulációjára végre rájöttek s a vizsgálat folyamán a lopott dolgokat mind megtalálták nála. A hálátlan cselédet letartóztatták és a büntető hatóság kezébe adták.

\* **A fürdővonatok végüket járják.** A m. kir. államvasutak üzemkezelőségétől vett értesítés szerint a Püspök- illetve Félix-fürdőbe közlekedő összes személy szállító vonatok közlekedése ugy a magy. kir. államvasutak, mint a nagyváradi gőzmozdonyu közuti vasut részéről folyó hó 15-én este be fog szüneteltetni, 15-én azonban még az összes vonatok közlekednek.

\* **A gondatlanság áldozata.** Ókrösön a szülői gondatlanságnak újabb áldozata van. *Popa* Tódornak 1 éves *Juon* nevű kis fia a kut mellett játszadozott, a mikor egy észrevétlen pillanatban beleesett. Senki sem vette észre a szegény fiút s a kutban lelte halálát. Csak nagy későn a hosszú keresés után találták meg a kutban, azonban már akkor halott volt.

\* **Baleset a szinpadon.** A kolozsvári színház a hétfői estét *Erzsébet* királyné emlékének akarta szentelni *Balla* Miklós fiatal jeles poéta emlékeztetésével nyitották meg az előadást melyet *Bajor* Riza szavalt. Az első soroknál azonban rosszul lett, felsikoltott és ájultan esett, össze. A vers így elmaradt s a kitűzött darab előadását is csak a színészről helyettesítésével folytathatták.

\* **Nagy tűz.** Vármegyénkben oly gyakori tüzeset, hogy alig mulik egy nap, hogy néhány tűz ne gazdagítaná a tüzesetek statisztikáját. *Hosszuaszón*, *Nyegrú* Maxim odaváló lakos mezején kigyulladt a buzája s a tűz átcsapott a két szomszédja földjére is. A nagy tűz 317 kereszt buzát emésztett el s az okozott kár 3520 koronát tesz. Mint a vizsgálat kiderítette, a tüzet az ott dolgozó munkások valamelyikének a gondatlansága okozta, különben a vizsgálatot még szélesebb körre terjesztették ki, mely hivatva lesz a gondatlan károkozót kideríteni, hogy majd megfelelő büntetésben részesüljön.

\* **Kant a nőkről.** *Kant* Imanuel, a híres königsbergi bölcsész egy alkalommal ebédre volt hivatalos holstetni Péter Agost Frigyes herceghez, a szász tartomány kormányzójához. Ebéd után a társaság a mellékteremben levő hölgyekre terelte a beszélgetést. Végre Kant is megszólalt, hogy az érdekes tárgyhöz néhány megjegyzést fűzzön. Diszkrét mosolygással mondá:

— Az asszonyok olyanok, mint a visszhang, mert övék az utolsó szavak. De olyanok is, mint a csiga, mert magukkal czipelnek mindent, a mijök van és végre olyanok, mint a toronyóra, mert a miről ők beszélnek, arról az egész város tudomást vesz.

Az épen akkor belépő hölgyek fölháborodtak ezen gyöngédtelen hasonlatokon és vad tekinteteket lövelltek a filozófusra. Észrevette ezt a bölcsész és imígy folytató szavait:

— Ez mindenesetre nem egészen önökre illik, hölgyeim. Önök bizonyára szintén a visszhanghoz hasonlítanak, mert Önök mindig férjöknek a visszhangja; és hasonlítanak a toronyórához, mert az olyan pontos, mint Önök és végre olyanok önök, mint a csiga, a mely szintén olyan házias, mint önök.

\* **Honvédhuszárok bravurja.** A temesrékasi lovashadosztály-gyakorlatokon a hegygerinczet megszálló ellenséges gyalogság és tűzérés erős állásban védte magát a lovas-támadások ellen; a balszárnyának, ahol éppen tűzérése állott, kitűnő védő fedezete volt egy meredek hegyoldal, melynek gerinczén mély árok vonult végig. A gyalogzászlóalj parancsnoka nem is biztosította oldalvéddel ezt a lovaságtól meg nem közelíthetőnek vélt helyet. Annál nagyobb volt azonban meglepetése, midőn a mit sem sejtő gyalogságra az alig hatvan méternyi széles gerinczen rátört három honvédhuszár-század, a mely *fölvágtatott a nagy meredekségű lejtőn s rajta-rajtát vezénylő osztályparancsnokuk, Nagy Géza ör-*

*nagy szavára átugratta a veszedelmes árkot.* Ezzel meglepte a gyalogsági ágyufedezetet, a mivel a balszárny és együtt az az ütőzet sorát részben el is döntötte. Az ellenséges fél-nél döntők gyanánt szereplő Ghyczy és Bacsák vezérkari századosok ámulva nézték e jelenetet, melyről azonnal értesítették Klobucsar altábornagy, lovassági felügyelőt, a hadgyakorlatok fővezetőjét, a ki oda sietett s le-mérette az árkot, a melynek mélyén egy talyiga-ut visz. A hadgyakorlatok történetében páratlan eset, hogy egy napi zabbal s köpönyeggel, szóval teljes máhával felszerelt három lovasszázad nyolcz napi erős hajítás után átugrasson egy három méter husz centiméter széles és egy méter hetven centiméter mély árkot s háromszázharmincznyolcz lovas közül csak kettőt hagyjon az árokban, a ki partomlás miatt bukott le. A derék századokat Tantossy, Salamon és Orosz kapitányok vezették.

\* **Kinevezés.** A m. kir. igazságügyminiszter Fritz Henrik fehértemplomi kir. törvényszéki díjnokot a magyarországi kir. járásbíró-sághoz irnokká nevezte ki.

\* **A haragosok bosszúja.** Régóta haragudott már *Hegyesi* Imre csökmői legény *Vincze* József társára. Jó hosszú ideig némán türték egymást, azonban nemhogy a harag csillapult volna, hanem annál inkább nőttön-nőtt. A multkor találkozott a két haragos. *Vincze* József csak magában volt, míg *Hegyesi* Imre még két társa kíséretében volt. A legények összeszólalkozva oly heves csata támadt, hogy majd emberéletbe került. A három legény a magára maradt *Vincze* Józsefet botokkal és késsel anynyira elverték, hogy félholtan maradt a harc terén. A súlyosan megsebesült legényt haza szállították s bizonyára pár heti pihenésébe bele kerül, míg a sebeit kiheveri. A verekedő legények a bíróság előtt fogják elvenni méltó büntetésüket.

\* **A megyei legtöbb adót fizetők névjegyzéke.** Biharmegye jövő évi viriliseinek névjegyzéke már össze van állítva és szeptember hó 15-től 23-ig közszemlére lesz kitéve a közigazgatási kiadónál a megyeháznál. Felszólamlások az esetleges kétszeres számításiránt vagy szept. 23-ig, vagy a szept. 24-én a megyei főjegyzőnél tartandó ülésen írásban vagy szóval beadhatók.

\* **Negyvenezer ember katasztrófája.** Texasban e hó 8-án szörnyűszélvihar volt, a mely elpusztította *Galveston* városát és 2 ezer lakosát. Újabb newyorki táviratok nemcsak megerősítik a katasztrófa hírét, hanem még borzalmasabb részleteket közölnek. A texasi kormányzó jelentése a következő: *A hallottak száma magában Galvestonban háromezerre tehető* vasuti hivatalnokok, a kik az egész vidéket bejárták, azt beszélék, hogy a galvestonai kerületben összesen *negyvenezer ember* vesztette életét. A kárt körülbelül ötvenmillió dollára becsülik.

\* **A kincstári ruhatolvajok.** E napokban a véletlen egy érdekes lopás nyomára vezetett a csendőrséget.

*Kósa* Sándor és *Király* István bereg-bőszörményi lakosok a multkor éjnek idején a nyílt országuton megtámadták *Mócs* Ilie és *Szűcs* Vaszali felső-kimpányi lakosokat, a kik épen pihenőt tartottak. A két támadó fejszékkel és botokkal fölfegyverkezve vették ostrom alá a szekeret és onnan a szekeren lévő minden küzdelme daczára két zsák buzát és még több élelmiczikket elraboltak, azután pedig tovább állottak.

Azonban a szekeren levők egyike felismerte az egyik tolvajt s a csendőrség ezen a nyomon kezdett kutatni a tettesek után. Nemsokára hurokra is került a két jó madár, azonban mind a ketten szilárdan és konokul tagadták a lopást, noha minden körülmény ellenük szól.

A kutatásnál arra az esetre vonatkozólag a fejszéken kívül egyebet nem találtak.

Azonban mellesleg találtak mást, a mit tulajdonképpen nem is kerestek. A megejtett házmotózás alkalmából Kósa Sándor birtokában találtak egy kincstári lepedőt, a mi a csendőrökben nagy gyanut keltett.

Hosszabb faggatás után Kósa Sándor kivallotta, hogy az a lepedő lopott. Elmondta, hogy Daróczy Sándorral, a ki jelenleg a szamosújvári fegyházban van hosszabb időre elzárva egy másik büntény miatt, mikor még együtt katonáskodtak, a nagyváradi katonai ruhatárból vagy 100 darab kincstári lepedőt elloptak, amelyekből az övé is származik.

Daróczy Sándor a lopott holmit kedveséhez Pakker Erzszi nagyváradi mosónéhoz hordta, aki a lopott lepedőkre nyomott kincstári pecsétet kimosta, azután az egész lopott jószágot a piacon vagy 20 frtért értékesítették, mely összeget megosztottak.

Kósa vallomása alapján a nagyváradi rendőrség házkutatást rendezett Pakker Erzsínél, akinél még több kincstári lepedőt és fehérruhát talált, mely dolgokat bünyel gyanánt rögtön le is foglaltak.

Kósa Sándor és Király István tolvajokat bekísérték a nagyváradi kir. ügyészség vizsgálati fogságába, Pakker Erzszi ellen pedig az orgazdaság és bünrészesség miatt az eljárást újabban meg is indították.

## Kinai háboru.

A háboru mai állásáról a következő távirataink szólnak:

### Német vélemény.

Berlin, szept. 12. (Saj. tud. táv.) A »Vossische Ztg.«, a német külügyi kormány felhivatalosa, a kínai kérdéstről a többi között így ír: Németország elvetette az orosz javaslatot. A külügyi hivatal magatartása a német nép körében osztatlan tetszéssel fog találkozni. A Pekingből való kivonulás ama követelések teljesítése előtt, melyeket Németország és más államok föl fognak állítani, gyengeségnek tűnnék fel. Örvendetes, hogy ennek a nézetnek más államok, különösen Anglia is hódol. Németország ez által nem válik az angol politika uszályhordozójává, hanem a saját egyenes útján halad. Németországnak semmi oka sincs arra, hogy az orosz politikától tegye magát függővé. Hogy az orosz államférfiak milyen lépésre határozzák el magukat, az az ő dolguk.

### Anglia tárgyal.

London, szept. 12. (Saj. tud. táv.) Anglia még nem adott választ az orosz javaslatra, a miből azt következtetik, hogy Salisbury kéz alatt még mindig tárgyal a német kormánygyal. Salisbury nagyon jól tudja, hogy az oroszok nem vonulnak és nem vonulhatnak ki Mandzsusországból, mert a vasútvonal védelmére csapatokat kell ott tartani. E szerint a császár javaslata nem békeszeretből, hanem inkább amaz óhajból ered, hogy mint Kína védelmezője tünjék fel, hogy így Kinától minél nagyobb előnyököt csikarjon ki Németország és Anglia rovására. Ennélfogva föltehető, hogy Anglia Németország álláspontját fogja magáévá tenni.

### Oroszország nem enged.

London, szept. 12. (Saját tud. táv.) A »Daily Cronicle« jelenti Pétervárról,

hogy az orosz kormány semmiképp sem hajlandó javaslata módosítására, sőt újabban ismét jegyzéket intézett a német kormányhoz, melyben javaslata elfogadását sürgeti. Oroszországnak — mondja a jegyzék — nincs oka más hatalmak érdekeit Kinában istápolni és arra törekszik, hogy továbbra is fenntartsa Kinával való hagyományos barátságát.

### Amerika önállóan jár el.

Washington, szept. 12. (Saj. tud. táv.) Az amerikai kormány, tekintettel arra, hogy az egyetértés a hatalmak közt megszűnt, jegyzéket fog a hatalmakhoz intézni, melyben ki fogja fejteni, hogy a kínai kérdésben ezentul egészen függetlenül kíván eljárni.

### A szövetséges hadsereg.

Sanghai, szept. 12. (Saját tud. táv.) A legutolsó pekingi hírek szerint a szövetséges csapatok tisztjei a legjobb egyetértésben vannak egymással, az összes nemzetiségek katonái pedig úgy élnek egymással, mintha egyetlen hadsereghez tartoznának. A peitangi erődöket most nem támadják. Az angolok a környék terepviszonyainak földterítésével vannak elfoglalva. Az oroszok támadást terveznek az erődök ellen, de nincs elegendő tűzérőségük. Néhány orosz vadász az erődök közelében egy akna felrobbanása következtében a levegőbe repült és több katona életét vesztette.

### Jelentések Sanghaiból.

London, szept. 12. (Saj. tud. táv.) A Standard jelenti Sanghaiból e hó 10-éről: 600 japán tengerészkatona itt partra szállítottak és ezek az angol tábornok rendelkezése alá bocsátották magukat. — A Daily Telegraph jelenti Sanghaiból e hó 10-éről: A csapatok közül, a melyeket a déli tartományok alkirályai a legutóbbi három hónapban Peking megerősítésére küldtek, most már csak 13,000 ember van együtt. Ezek Shansiba mennek, hogy az özvegy császárnéhoz csatlakozzanak. A többi csapatok szétszórattak, vagy elszöködték.

### Amerika Li-Hung-Csangról.

Washington, szept. 12. (Saj. tud. táv.) Az Egyesült-Államok kormánya azt felelte arra az ediktumra, a melylyel Li-Hung-Csang felhatalmaztatik a béketárgyalások vezetésére, hogy a kormány nem érzi magát indítatva arra, hogy valami véleményt mondjon Li-Hung-Csang felhatalmazásáról, de reméli, hogy az elégséges lesz nem csak a béketárgyalások céljaira, hanem arra is, hogy Li-Hung-Csang azonnal biztosítékot nyújthasson arra nézve, hogy az amerikaiak életét és vagyonát már ezután az egész kínai birodalomban tiszteletben fogják tartani.

### Kettelerné utazása.

London, szept. 12. (Saját tud. távir.) Egy Tiencinből érkezett távirat szerint Kettelerné, a meggyilkolt német követ felesége Pekingből elutazott és Tiencinen át Amerikába, onnan pedig Münsterbe megy, a hol állandóan le fog telepedni.

## IRODALOM.

**Előfizetési felhívás!** Október hó első felében közre bocsájtom eddig irt költeményeim kötetét. »En« lesz a czime kötetemnek. Benne lesz ifju életemnek minden búja, öröme, minden vágya és problémája. A kötet előfizetési ára 2 korona. Kérem barátaimat, ismerőseimet, jóakaróimat, fizessenek elő kötetemre! Segítsenek hozzá, hogy megjelenhessék! A szives gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálok. Az előfizetési pénzeket kérem nevemre a »Nagyváradi Napló« szerkesztőségébe küldeni. Nagyvárad, 1900. szeptember hava, Homonnai Albert.

**Az Örökimádás I-ső évfolyamának szeptember havi füzeté megjelent.** A négy ives füzet mindenben megfelel jó hírnevének. A jeles füzet a következő jeles dolgozatokat tartalmazza: Felhívás a magyarországi szentségimádó egyesületek római zarándoklatára. — Jubileumok az Oltárszentség fényében. — Az eucharisztikus körmenet. — Az Országos eucharisztikus kongresszus. 1. A mintakiállítás. 2. A kongresszus első ülése (augusztus 17-én): a) gróf Majláth Gusztáv Károly megnyitó beszéde. b) A legméltóságosabb Oltárszentség hitani igazsága. P. Tomcsányi Lajos előadása. c) A papok Eucharisztia-társulatának és Oltáregyesületének feladata. Porubszky József előadása. d) A szent áldozás után. Fischer-Colbric Ágost előadása. e) A lekipásztorok és az Oltárszentség. Hahnekamp György előadása. f) A legfőbbesőbb Oltárszentség a katolikus szertartásokban és a művészetben. Fiszter Imre előadása. 3. A kongresszus második ülése (augusztus 18-ikán): a) Az Oltárszentség irodalma. Varga Mihály előadása. b) Minő zene illik az Oltárszentséghez. Kutschera József előadása. — A legfőbbesőbb Eucharisztia és az egyházi ének. Mayer Károly. — Manna. — Tárgyak lajstroma. — Irodalom. — Megholtak névsora. — Hirdetések.

## SPORT.

**A nagyváradi lóverseny.** E hét végén, szombaton és vasárnap tartja meg a biharmegyei verseny-egylet az idei lóversenyt, a mely ezuttal is éppen oly élénk és érdekes lesz, mint más években. Már naponkint reggel mozgalom van a versenypályán, dre-sirozzák a nevezett paripákat az urlovasok és a kopasz száju lovászok. A lóversenyre nagy számmal jönnek Nagyváradra előkelő vendégek és sportkedvelők.

## Igazságszolgáltatás.

**A szatmári testvérgyilkos büntársa.** A Papp Béla testvérgyilkossági bűnperben — mint megirtuk — már e hó 13-án lesz a tárgyalás a Kurián. Kelemen dr., Papp Péla védője és Herman ügyvéd, Zsoldics védője személyesen képviselik védenzeiket a tárgyaláson. Mialatt a védők azon fáradoznak, hogy védenzeiket a halálos büntetéstől megmentsék, az ügyben újabb fordulat keletkezett. Már a vizsgálat alatt erős gyanu irányult Lázár Móricz kak-szt.-mártoni bérlőre, aki Papp Bélának fölötte bizalmas embere volt. Az esküdt-széki tárgyaláson kiderült, hogy Lázár tudott Papp Béla bűnös terveiről. Azóta a csendőrség folyton szemmel tartja és meglepő dolgokat derített ki és pedig, hogy Lázár maga is fölfogadott egy napszámos embert, azt revolverrel látta el, hogy Papp Elemért megölje. Ezt az embert már kihallgatták és be is vallotta a dolgot. Tizennégy tanut hallgatott ki a csendőrség és ezek egymást kiegészítő vallomásaik-

ban igazolják, hogy ez a napszámosság egyidőben folyton a korcsnában mulatott, állandóan 20-40 koronát láttak nála és azzal dicsekedett, hogy nagy összegű pénzhez fog jutni Lázár Mór utján, csak egy dolgot kell megtennie és pedig egy urat elpusztítani; többen revolvert is láttak nála. A csendőrség már áttette az iratokat a kir. ügyészséghez, mely a nyomozás továbbvezetésével a szatmári kir. járásbírósgot bizta meg.

## TANUGY.

### Kereskedelmi esti szaktanfolyam.

A Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok 1899. évi okt. 24-én tartott választmányi ülésében elhatározta, hogy az általa fenntartott felső kereskedelmi iskolákkal val kapcsolatosan kereskedelmi esti szaktanfolyamot létesít s azon esetre, ha elegendő számú hallgató jelentkezik, megnyitja.

Az esti tanfolyamnak célja, hogy kereskedőségeket és olyan egyéneket, kiknek nem állott módjukban, hogy kereskedelmi iskolát végezzenek, mint állami, törvényhatósági, vagy községi hivatalban alkalmazottak, magukat a kereskedelmi tudománynak némely ágában, illetve a kereskedelmi irodai szolgálatra kiképezzék.

Az oktatást a felső kereskedelmi iskola igazgatójának felügyelete alatt ezen iskola tanárai végzik. A tanfolyamot a Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok tartja fenn és engedi át a felső kereskedelmi iskola tantermeit, valamint a szükséges tanszereket és gyakorolja a közvetlen felügyeleti jogot.

E tanfolyamon, mely minden év október elsején kezdődik és nyolcz hónapig tart, kiterjed az oktatás:

1. Magyar fogalmazási gyakorlatokra.
2. Kereskedelmi levelezésre.
3. Könyvviteltanra.
4. Kereskedelmi számtanra.
5. Kereskedelmi- és váltóismeretekre — és
6. Kereskedelmi földrajzra.

Az oktatás hétköznapiakon, hetenkint négyszer, esti 8 órától 10 óráig tartatik.

A tanfolyamra felvételtnek oly 15-ik életévüket betöltött egyének, kik a kereskedő tanoncz-iskolát legalább elégséges eredménnyel, vagy a kik a gymnásium, reáliskola, vagy polgári iskola legalább második osztályát sikerrel végezték. — Ily bizonyítvány hiányában csak felvételi vizsgálat szolgálhat alapul a felvételre.

A felvételi vizsgálat szóbeli és írásbeli. Dija 10 korona.

A beiratási díj minden egyes tanfolyamon 10 korona, a Kereskedelmi Csarnok tagjainál működő segédek, valamint a Kereskedő Ifjak Körének tagjai azonban beiratási díj fizetése alól fel vannak mentve.

A tandíj a nyolcz havi tanfolyamra 48 korona, mely rendszerint a beiratás alkalmával azonnal lefizetendő, de kellő kezesség mellett két részletben is fizethető.

A beiratások f. hó 15-ik napjától kezdve f. évi október hó első napjáig bezárólag, naponta délután 3-5 óráig a felső kereskedelmi iskola igazgatói irodájában eszközölhetnek.

Felhívom tehát mindazokat, kik a kereskedelmi esti szaktanfolyamra beiratkozni kívánnak, hogy ezt a fent kitett határidőig teljesítsék, mivel a tanfolyam csak abban az esetben nyílik meg, ha legalább 30 hallgató jelentkezik.

Nagyváradon, 1900. szeptember 12-én.

Dr. Kovács S. János,  
igazgató.

**Iskolaszéki elnök a párhuzamos osztály ellen.** Mint érdekes tényt említhetjük, hogy a nagyváradi polgári iskola nagy

port felvert ügyében a szabadelvű-párt házi lapjában maga az iskolaszék elnöke nyilatkozik, még pedig a párhuzamos osztály felállítására ellen. Lesz alkalmunk még e kérdést szóvá tenni, most csak annyit, hogy az iskolaszék határozottan a párhuzamos osztály felállítására mellett határozott.

## TAVIRATOK.

### A miniszterelnök utazása.

Budapest, szept. 12. (Saj. tud. távir.) Széll Kálmán miniszterelnök holnap visszakerkezik Budapestre.

### A braganzai herceget megbüntették.

Budapest, szept. 12. (Saját. tud. távir.) Az Aulich ezredes és Ferencz József braganzai herceg közt felmerült kínos ügy befejezést nyert. Aulich ezredesnek a király teljes igazságot szolgáltatott azzal a határozatával, hogy a herceget büntetésből áthelyezi a jelenlegi Brassóban állomásozó nagyváradi 1. számú huszárezredhez. Az áthelyezést a Rendelési Közlöny legközelebb hozni fogja.

### Hegedüs miniszter Párisban.

Páris, szept. 12. (Saját tud. távirata.) Hegedüs Sándor magyar kereskedelemügyi miniszter fáradhatatlanul tanulmányozza a világkiállítást. Kiséretében van Pikart francia kormánybiztos is, a ki a legnagyobb elismeréssel adózik a magyar csoport iránt.

Hegedüs miniszter ma Loubet elnök vendége volt, mely alkalomból az elnök Hegedüst három színelőadásra páholyába vendégül meghívta.

Különben a francia kormány tagjai mind szívesen fogadták a magyar minisztert.

### Kohl Medárd érseki vikárius.

Budapest, szept. 12. (Saj. tud. távir.) Papi körökben híre jár, hogy a budapesti érseki vikárust, mely Cselka halálával megszűnt, újra vissza állítják. Az új érseki vikárius állítólag Kohl Medárd lesz, a primás titkára.

### Ujabb affér a egyetemen.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. távir.) Ma délelőtt az egyetemi körben a beiratásnál Köpösdi Dezső elnök összeveszett Reich Dezsővel, a ki úgy őt, mint Thali Endrét, a ki szintén megsértette, provokálta.

### Trarieux és Dreyfus.

Páris, szept. 12. (Saj. tud. távir.) A nacionálista sajtó fölötté megbotránkoztatott levelén. Rochefort az »Intransigeant«-ban vissza nem adható szavakkal illeti Trarieux-t és Dreyfust. Az »Autorité« a levelet szemtelenségnek mondja és csudálkozik a fölött, hogy egy szenátor jogérvényes ítéletet büntetlenül támadhat meg. Az »Echo de Paris« a levélben az »affaire« feleledését látja. A »Libre Parole« szintén hevesen kikel Trarieux ellen.

### Papp Béla megint éhen akar halni.

Szatmár, szept. 12. (Saját tud. távir.) Papp Béla súlyosan megbetegedett. Már napok óta erőszakkal kell táplálni, mert enni nem akar. A gyilkos nagyon beteg és tartanak tőle, hogy elpusztul a börtönben.

### Pékek sztrájkja.

Marseille, szept. 12. (Saj. tud. távir.) Körülbelül 1200 pék sztrájkolni kezdett és a nem sztrájkolókat meg akarta akadályozni, hogy munkába álljanak, úgy, hogy a rendőrség kénytelen volt közbelépni. A várost a katonai tápintézetek látják el süteménnyel.

### Transzvál új elnöke.

London, szept. 12. (Saját tud. távir.) Transzválban a Lorenzo Marquezből érkezett jelentés szerint Krüger helyébe Schalkburger tábornokot választották meg elnöknek.

### Nansen és az abruzzói herceg.

Krisztília, szept. 12. (Saj. tud. távir.) Az abruzzói herceg tiszteletére rendezett tegnapi fáklyásmenet alkalmával Nansen hosszabb beszédben dicsőítette a herceget és kíséretét. A herceg köszönettel válaszolt. Éjjel 11 $\frac{1}{4}$  órakor a herceg Nansen kíséretében a pályaudvarra ment és a nagy számú közönség óvációi közben elutazott.

### A román-bolgár konfliktus.

Budapest, szeptember 12. (Saját tud. távirata.) Hir szerint a kormány Misunak, Románia szófiai ügyvivőjének azt az utasítást adta, hogy ha a bolgár kormány egyes követeléseknek nem tesz eleget, úgy kérje utlevelét és utazzék el Szófiából.

### A délafrikai harctérről.

London, szept. 12. (Saj. tud. távir.) A Daily Mail jelenti Lourenzo-Marquezből tegnapi kelettel: Krüger elnök meglátogatta Kamatipoortot és visszatért Nedspruitba. Stein vissza szándékozik térni a Szabadállamba. Azt jelentik, hogy Botha igyekszik egyesülni De Wett-tel.

### Elhalasztott expedíció.

London, szept. 12. (Saj. tud. távir.) A Daily Mail egy Tincinben földott Sanghain át küldött 10-iki keletü táviratot közöl, a mely ezt mondja: A szövetségesek által Paotingfu ellen tervezett expedíciót a kedvezőtlen időjárás miatt elhalasztották.

## KOZGAZDASAG.

Megszűnt zárlat. Tinód biharmegyei községben a sertésvész szörványosan előfordult. Az állatjárvány megszűnván, a községet a zárlat alól felmentették.

### Az osztálysorsjáték huzása.

Budapest, szeptember 12. (Saj. tud. távir.)  
30.000 koronát nyert: 64030.  
20.000 koronát nyert: 28950.  
10.000 koronát nyertek: 68387 77596.  
5000 koronát nyertek: 30808 32732 39588  
49351 33240 17292.  
2000 koronát nyertek: 10264 12543 13288  
17544 20662 24759 30061 31300 32356 36193  
39992 50713 57341 57537 68702 74907 77260  
80759 10987 18752 48654 50806 68006.  
1000 koronát nyertek: 247 1971 2373  
10491 13548 16484 17266 20112 26394 30154

30847 30942 31572 33519 40554 42912 43732  
 45546 45668 50496 53194 53960 57964 59401  
 61473 64088 67774 69259 71845 75015 76450  
 76466 76538 77974 80423 82152 82402 85417  
 99776 5665 11774 19401 48938 79116 94302.  
 500 koronát nyertek: 556 2298 4222 4710  
 5631 6700 8177 11927 11965 12348 12799  
 14129 19029 21481 24118 24503 24774 25387  
 27201 29068 31402 33104 33596 33942 35142  
 37427 38260 43805 45636 46355 49303 49684  
 52819 52946 55416 56442 58813 59720 62089  
 62301 64299 65017 66097 69233 71955 74262  
 76232 72265 77470 78671 81580 83481 84022  
 86558 86626 87035 88704 90222 91250 92797  
 93594 93868 96332 96638.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

**Nagyváradai hetivásár.**

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1900. szept. hó 11-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.40—12.60. Kétszeres buza 11.60—11.—. Rozs 12.—11.60. Arpa 11.60—10.60. Zab 10.—9.40. Tengeri: 13.—9.60. Borsó 30.—. Lencse 32.—. Bab 14.—. Köles-kása 24.—. Burgonya 5.—. 100 kiló lángliszt 25.—. zsemlyeliszt 24.—. fehérkenyér liszt 23.—. barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 4.60, számla 1.—. Szalonna 108.—, 6 kiló zsop-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —8. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —96, öntött gyertya —86. Lámpaolaj —82. 1 liter ó-bor 1.20. Uj-bor —80. Pálinka —72. Szilva-pálinka 1.80. Szesz 2.—. 1 mm. kősz 21.50, nyers fagyú —48. olvaszt. fagyú 72.—, szappan 48.—.

mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 68.—, uj bor 50.—, mész 2.10, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 22.—. köles —.— repce —.—, dió —.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 40.—. Egy kilogramm savanvu káposzta —, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 64, veres hagyma 12, fog-hagyma 24, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 18. Egy liter kőolaj 40, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

**Marha ártáblázat 1900. szept. hó 11-ről.**  
 Egy pár első rendű jármás ökör 650—740, egy pár másodrendű jármás ökör 510—640, egy pár harmadrendű jármás ökör 300—480, 1 drbfejős tehén 110—270. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 154—234. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—186. 2 drb. veres borju 30—50, 1 drb. fél éves borju 38—58, 1 drb egy éves borju 50—76, két éves borju 74—180. 1 drb hizott sertés 90—146, 3 pár fél éves 30—38, 1 pár egy éves sertés, 44—72, 1 pár két éves sertés 74—140. 1 drb igás ló 160—350, 1 pár ökbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 28—36. 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbor 8—22.

**Forgalmi kimutatás 1900. évi szept. hó 11-ről.** Tiszta buza körülbelül 3500 hltr, kétszeres buza 370hltr, rozs 1000 hltr, árpa 600 hkl. zab 900 hltr, tengeri 400 hltr, burgonya 600 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 140 drb, félhizott 370, sovány 480, süldő 1300, malacz 1600, hizott marha 50, jármás ökör 2000 fejős tehén 1280, borju 1120, bivaly 43, juh és kecske 700, 1551 ló.

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

**Reich Jenő és Társa Tőzsde jelentése.**

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

**Határidők.**

Budapest, szept. 12.

Buza októberre	—	—	—	—	7.56
Buza júniusra	—	—	—	—	7.98
Tengeri	—	—	—	—	6.85
Rozs okt.	—	—	—	—	7.—
Zab okt.	—	—	—	—	5.26
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

**Értéktőzsde.**

Budapest, szept. 12.

Osztrák hitel	—	—	—	—	666.75
Magyar hitel	—	—	—	—	682.50
Allamvasut	—	—	—	—	671.50
Rimamurányi	—	—	—	—	539.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	487.—
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

**Hivatalos árfolyamok**

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. szept. 12-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	96.10
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	90.70
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	100.
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	90.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.80
Horváth-szlavónföldterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	92.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.50
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	141.—
Oszták járadék papírban	—	—	—	—	97.85
Oszták járadék ezüstben	—	—	—	—	97.20
Oszták járadék aranyban	—	—	—	—	97.15
Oszták korona járadék	—	—	—	—	97.40
Oszták államsorsjegyek	—	—	—	—	182.50
Oszták magyar bankrészevény	—	—	—	—	17.05
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	682.25
Oszták hitelintézet részevény	—	—	—	—	665.75
Párisi vista	—	—	—	—	96.25
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	19.30
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	118.20
London vista	—	—	—	—	242.15
20 márkás arany	—	—	—	—	23.63

**VASUTI MENETREND.**

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad.				Nagyvárad—Érmihályfalva.				Érmihályfalva—Nagyvárad.					
V. sz. sz.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		Személy v.		Vegyes v.		Személy v.		Vegyes v.			
Nagyvárad ind.	5 35	2 40	Vaskóh ind.	4 —	2 55	Nagyvárad ind.	4 15	6 44	Érmihályfalv. ind.	6 10	5 20	Nagyvárad ind.	5 35	2 40	Vaskóh ind.	4 —	2 55
V. Velence	5 47	2 51	Lunka-Rézbánya	4 12	3 08	B.-Püspöki	4 30	7 10	Érselind	6 40	6 —	V. Velence	5 47	2 51	Lunka-Rézbánya	4 12	3 08
Félix-Fürdő	6 11	3 18	Szudrics	4 39	3 37	Bihar	4 50	7 36	Székelyhid	7 10	6 48	Félix-Fürdő	6 11	3 18	Szudrics	4 39	3 37
Kardó	6 26	3 27	Belényes	4 57	4 16	Paptamási	5 14	8 05	Nagykágya	7 22	7 02	Kardó	6 26	3 27	Belényes	4 57	4 16
Nyárló	7 07	4 07	Sonkolyos	5 23	4 39	Gyapoly	5 27	8 05	B.-Diószeg	7 35	7 22	Nyárló	7 07	4 07	Sonkolyos	5 23	4 39
Magyar-Gyepes	7 19	4 18	Belényes-Ujlak	5 40	4 51	B.-Diószeg	5 27	8 44	Gyapoly	7 59	7 49	Magyar-Gyepes	7 19	4 18	Belényes-Ujlak	5 40	4 51
Tasádfő	7 34	4 32	Borz	5 49	5 01	Nagykágya	5 43	8 59	Paptamási	8 11	8 08	Tasádfő	7 34	4 32	Borz	5 49	5 01
Drág-Cséke	7 55	4 46	Sólyom	6 05	5 22	Székelyhid	5 55	9 07	Bihar	8 29	8 36	Drág-Cséke	7 55	4 46	Sólyom	6 05	5 22
Magyar-Cséke	8 12	5 01	Gyánta	6 26	5 43	Érselind	6 24	9 32	B.-Püspöki	8 52	8 58	Magyar-Cséke	8 12	5 01	Gyánta	6 26	5 43
Dusesd	8 25	5 18	Hollód	6 40	6 —	Érmihályfalv. érk.	6 45	10 —	Nagyvárad érk.	9 06	9 11	Dusesd	8 25	5 18	Hollód	6 40	6 —
Szombatság-Rogoz	9 02	5 47	Szombatság-Rogoz	7 01	6 29	Szombatság-Rogoz in	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 05	4 22	Szombatság-Rogoz	9 02	5 47	Szombatság-Rogoz	7 01	6 29
Hollód	9 15	5 59	Dusesd	7 25	6 55	Nánhegyes	9 36	7 01	Nánhegyes	7 16	7 32	Hollód	9 15	5 59	Dusesd	7 25	6 55
Gyánta	9 29	6 12	Magyar-Cséke	7 37	7 08	Dobrest érk.	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56	Gyánta	9 29	6 12	Magyar-Cséke	7 37	7 08
Sólyom	9 55	6 36	Drág-Cséke	7 56	7 33	Szombatság-Rogoz in	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 05	4 22	Sólyom	9 55	6 36	Drág-Cséke	7 56	7 33
Borz	10 10	6 50	Tasádfő	8 10	7 47	Nánhegyes	9 36	7 01	Nánhegyes	7 16	7 32	Borz	10 10	6 50	Tasádfő	8 10	7 47
Belényes-Ujlak	10 22	7 01	Magyar-Gyepes	8 24	8 02	Dobrest érk.	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56	Belényes-Ujlak	10 22	7 01	Magyar-Gyepes	8 24	8 02
Sonkolyos	10 35	7 13	Nyárló	8 34	8 13	Szombatság-Rogoz in	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 05	4 22	Sonkolyos	10 35	7 13	Nyárló	8 34	8 13
Belényes	11 21	7 47	Kardó	8 57	8 36	Nánhegyes	9 36	7 01	Nánhegyes	7 16	7 32	Belényes	11 21	7 47	Kardó	8 57	8 36
Szudrics	11 44	8 09	Félix-Fürdő	9 10	8 49	Dobrest érk.	9 46	7 11	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56	Szudrics	11 44	8 09	Félix-Fürdő	9 10	8 49
Lunka-Rézbánya	12 13	8 34	V. Velence	9 31	9 10	Szombatság-Rogoz in	9 10	6 35	Dobrest ind.	6 05	4 22	Lunka-Rézbánya	12 13	8 34	V. Velence	9 31	9 10
Vaskóh érk.	12 29	8 49	Nagyvárad érk.	9 41	9 21	Nánhegyes	9 36	7 01	Nánhegyes	7 16	7 32	Vaskóh érk.	12 29	8 49	Nagyvárad érk.	9 41	9 21